

N:o 5.

Ank. till Riksd. kansli den 17 februari 1905, kl. 3 e. m.

Memorial, angående arbetspremier åt personalen vid Tumba pappersbruk.

Fullmäktige i riksbanken hafva i fråga om arbetspremier åt personalen vid Tumba pappersbruk till utskottet afgifvit en så lydande, den 26 januari 1905 dagtecknad framställning:

»För tillverkning af sedelpapper finnas och användas redan vid Tumba bruk fem dubbelkypar eller det högsta antal sådana, som med nuvarande utrymme vid bruket kunna där anbringas. Emellertid möta svårigheter att tillfredsställa det ökade behof af sedelpapper, som gör sig gällande för såväl riksbanken som nationalbanken i Köpenhamn. Det är därför af stor vikt att kunna med nu befintliga formningsapparater åstadkomma största möjliga mängd af leveransgiltigt papper; och är i detta sammanhang att bemärka, hurusom arbetsproduktens godhet vid ifrågavarande tillverkning är i synnerligen hög grad beroende på noggrannheten af dem, som utföra tillverkningen.

Det har sålunda visat sig, att utskottsprocenten betydligt varierat. Under de tio åren 1894—1903 har nämligen utskottsprocenten utgjort: beträffande riksbankens småsedlar: för 10 partier 4—8 procent, för 5 partier 8—12 procent, för 5 partier 12—16 procent och för 3 partier respektive 18,28, 21,48 och 30,6 procent; medeltalet nära 11 procent,

Bih. till Riksd. Prot. 1905. 6 Saml. 1 Afd. 5 Häft. (N:o 5).

beträffande riksbankens storsedlar:
 för 14 partier 3,8—7,9 procent, för 6 partier 8—11 procent samt för 3 partier respektive 11, 16 och 30 procent; medeltal 9,8 procent.

Medeltalet af utskottsprocenten för papper till riksbankens sedlar har varit 10,⁹² procent.

Beträffande nationalbankens sedlar utgör utskottsprocenten för 8 partier 8,7—13,3, för 6 partier 15—16 och för 5 partier respektive 18, 19, 20, 20,⁶⁶ och 22,³⁵; medeltal 15,8 procent.

Visserligen läser ej kunna undvikas, att vid en tillverkning af den beskaffenhet, hvarom här är fråga, kassationer måste förekomma, men det torde kunna förväntas, att, därest de med tillverkningen sysselsatta göras personligen intresserade af arbetsresultatets beskaffenhet, utskottsprocenten skall nedbringas till den minsta möjliga. Och betydelsen för bruket af utskottsprocentens minskning framgår däraf, att hvarje procent af årstillverkningen, hvarmed kvantiteten fullgodt sedelpapper ökas, motsvarar papper till omkring 225,000 stycken sedlar, eller en ökning i leveransvärdet af cirka 2,900 kronor. Fullmäktige anse också därför synnerligen önskvärdt, att den vid tillverkningen sysselsatta personalen får del i den vinst, som uppstår, då utskottsprocenten understiger ett visst medeltal.

Sedelpapper till riksbanken levereras olimmadt och får innehålla blad med intill en viss del felaktiga blanketter. Däremot skall papperet för nationalbanken levereras — med ett obetydligt undantag — limmadt och i helt felfria blad. För beställningar åt nationalbanken gälla dessutom numera bestämmelser, hvilka något försvåra tillverkningen mot förut. Med hänsyn härtill och om äfven vid några af leveranserna under ofvanberörda tioårsperiod utskottsprocenten bör anses hafva varit oskäligt hög, torde premie till personalen böra ifrågakomma, då under ett tillverkningsår medelutskottsprocenten nedbringats under 10 beträffande olimmadt eller under 16 beträffande limmadt papper.

I fråga om premiens storlek, synes denna böra bestämmas till hälften af papperets försäljningspris. Då emellertid kan inträffa, att för ett år utskottsprocenten blir väsentligt olika för sedelpapper af en valör mot sådant för en annan valör med sins emellan skilda pris, synes rättvisast, att premien uträknas på det sätt, att efter årsslutet beräknas i kronor för hvarje slag af sedelpapper (limmadt och olimmadt, större och mindre format) den vinst, respektive förlust, som uppstått därigenom, att utskottsprocenten understigit, respektive öfverstigit 10 procent beträffande olimmadt och 16 procent beträffande limmadt papper, hvarefter premien utgår med hälften af skillnaden mellan vinst- och förlustbeloppen.

Rätt till andel af premien torde böra tillkomma alla i förevarande tillverkning deltagande, således ej blott förmän och manliga arbetare vid lump-, byk-, holländare-, formnings- och limningsafdelningarna och i skiljerummet och packkammaren äfvensom de kvinliga arbetarne på sistnämnda två platser, utan äfven förvaltaren, verkmästaren och pappersmästaren. Emellan de sålunda premieberättigade torde premien böra fördelas efter hvars och ens under året uppburna aflöning, hvarvid dock ej de förvaltaren, verkmästaren och pappersmästaren tillagda personliga lönetillägg synas böra medräknas, hvaremot i aflöningen borde intagas de naturaförmåner, som tillkomma förmän och arbetare i spannmål och bränsle, dessa förmåner beräknade efter de värden, med hvilka de upptagas i brukets räkenskaper. Då tjänstemännens här ifrågavarande löneförmåner äro bestämda till respektive 4,000, 2,800 och 2,000 kronor eller tillhopa 8,800 kronor, samt de ifrågavarande förmännens och arbetarnes löner kunna antagas till cirka 40,000 kronor, skulle således premien för hvarje enhet, hvarmed utskottsprocenten nedbringas under respektive 10 och 16, motsvara ett tillskott i aflöningen af cirka 3 procent.

I den öfvertygelse att premiers medgifvande på sätt här angifvits skall visa sig lämpligt och gagnande för bruksdriften vid Tumba, hafva fullmäktige för afsikt att från och med innevarande år till dylika premier för de vid tillverkningen sysselsatta arbetarne använda en del af försäljningsvärdet å den kvantitet, hvarmed leveransen öfverstiger 90 procent af tillverkad olimmadt och 84 procent af tillverkad limmadt sedelpapper. Då åter aflöningsstaten för förvaltaren, verkmästaren och pappersmästaren är fastställd af Riksdagen, och således det ej lär tillkomma fullmäktige att medgifva dem ifrågavarande premier, hafva fullmäktige velat hos utskottet hemställa, att utskottet måtte utverka sådan jämkning i förevarande tjänstemäns aflöningsvillkor, att dem medgifves att utan ändring i förut beviljad löneförmån tillgodonjuta andel efter här angifna grunder i förevarande premier.»

I likhet med hvad fullmäktige sålunda anfört finner utskottet det vara lämpligt och för bruksdriften vid Tumba gagnande att medgifva premier åt dem, som hafva befattning med tillverkningen af sedelpapper, särskildt med hänsyn därtill att, såsom fullmäktige också framhållit, med afseende å denna tillverknings beskaffenhet arbetsprodukten är i synnerligen hög grad beroende på noggrannheten af dem, som utföra tillverkningen. Utskottet delar jämväl fullmäktiges uppfattning, att rätt

till andel i dessa premier bör tillkomma äfven de af fullmäktige omförmälda tjänstemän vid bruket. Erfarenheten från industriella företag, där ett dylikt vinstandelssystem för personalen kommit till användning, har nämligen visat, att det, för fullt ernående af detta systems fördelar, varit nödvändigt att gifva vinstandelar äfven åt arbetsbefäl och dem, som hafva företagets ledning sig anförtrodd.

På dessa skäl och då utskottet ej haft något att erinra mot vare sig storleken af den utaf fullmäktige för personalen föreslagna vinstandelen eller sättet för dennas fördelning mellan arbetarne och ifrågavarande tjänstemän, hemställer utskottet,

att Riksdagen må medgifva, att förvaltaren, verkmästaren och pappersmästaren vid Tumba bruk må, utan ändring af dem i öfrigt tillkommande löneförmåner, tillgodonjuta andel efter angifna grunder uti ifrågavarande premier.

Stockholm den 17 februari 1905.

På bankoutskottets vägnar:

F. A. BOSTRÖM.

Herr *A. Hansson* i Solberga har begärt få antecknadt, att han ej deltagit i detta ärendes behandling inom utskottet.
